

IZVJEŠĆE O RADU ŽUPANIJSKOG OPERATIVNOG CENTRA ZA PROVEDBU PLANA INTERVENCIJA KOD IZNENADNOG ONEČIŠĆENJA MORA U PRIMORSKO- GORANSKOJ ŽUPANIJI U 2024. GODINI

1. UVOD

Županijski Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Primorsko-goranskoj županiji (u dalnjem tekstu: Plan intervencija) donesen je od strane Županijske skupštine Primorsko-goranske županije ("Službene novine" broj 26/09, 42/12) za čiju provedbu je nadležan Županijski operativni centar Primorsko-goranske županije (u dalnjem tekstu: ŽOC) kojega je imenovao Župan na temelju točke 2.3. podtočke 21. Plana intervencije kod iznenadnih onečišćenja mora („Narodne novine“ broj 92/08 – u dalnjem tekstu: Nacionalni Plan intervencija) i članka 7. i 8. Plana intervencije.

Trenutni saziv (četvrti) ŽOC-a Župan je imenovao Odlukom o imenovanju članova Županijskog operativnog centra Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 30/21, 42/22, 9/23, 30/23 i 21/24).

Planom intervencija su utvrđene mjere koje se poduzimaju radi smanjenja šteta u okolišu izazvanih iznenadnim onečišćenjem mora u Primorsko-goranskoj županiji, subjekti koji su dužni provoditi mjere i njihova ovlaštenja, struktura ustroja te način provođenja mjera.

Iznenadno onečišćenje mora podrazumijeva izljev ulja, smjese ulja, ispuštanje štetnih i opasnih tvari ili neuobičajeni prirodni događaj u moru (prekomjerni rast određenih organizama u moru, kao što su alge, meduze, plaštenjaci i sl.) čiji nastup nije moguće predvidjeti niti spriječiti mjerama prevencije. Planom intervencija se zato posebno razrađuje postupak u slučaju onečišćenja uljem i mješavinom ulja, postupak u slučaju onečišćenja štetnim i opasnim tvarima i postupak u slučaju neuobičajenog prirodnog događaja.

Sukladno obvezi iz točke 23. alineja 16. Nacionalnog Plana intervencija zadatak ŽOC-a je izrada godišnjeg izvješća, dok je točkom 26. Nacionalnog Plana intervencija propisan sadržaj godišnjeg izvješća te rok od 31. siječnja tekuće godine za dostavu istoga tajništvu Stožera.

Također tajništvo ŽOC-a ima obvezu po nalazu Državnog ureda za reviziju dostavljenom u ožujku 2021. godine postupiti sukladno donesenim nalozima i preporukama po obavljenoj Reviziji učinkovitosti Upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru za razdoblje od 2017.- 2019.. Konkretno to podrazumijeva izraditi procjenu opsega onečišćenja mora za svako iznenadno onečišćenje mora i podatke javno objaviti na mrežnim stranicama županije u sklopu godišnjeg izvješća o radu ŽOC-a.

2. SASTAV I ULOGA ŽOC-a U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI

ŽOC je tijelo odgovorno za provedbu postupaka i mjera predviđanja, sprječavanja, ograničavanja, spremnosti za i reagiranja po županijskom Planu intervencija i za operativno sudjelovanje u provedbi Plana intervencija i Subregionalnog plana. Područje djelovanja županijskog plana intervencija odgovara granicama županije.

Ako onečišćenje ugrožava ili može ugroziti morski okoliš, zdravlje ljudi ili gospodarsku uporabu mora u području djelovanja više ŽOC-eva, ili prelazi mogućnost djelovanja jednog ŽOC-a, koordinativno djelovanje preuzima MRCC

(Maritime rescue Coordination Centre Rijeka) odnosno Nacionalna središnjica za traganje i spašavanje Rijeka u suradnji sa ŽOC-om i za područje 3 susjedne županije.

ŽOC ima zapovjednika, zamjenika zapovjednika, članove, tajnika koje je imenovao Župan iz reda predstavnika tijela državne uprave u Županiji, iz upravnih odjela i službi Primorsko-goranske županije, te županijskih javnih ustanova čija pomoć može biti od značaja za otklanjanje posljedica onečišćenja. Zapovjednik ŽOC-a je lučki kapetan Lučke kapetanije Rijeka a zamjenik zapovjednika je predstavnik Policijske uprave Primorsko-goranske – načelnik Sektora za granice.

Uže zapovjedništvo ŽOC-a čine predstavnici upravnih tijela županije nadležnih za poslove zaštite more, zaštitu okoliša, zaštitu i spašavanje te unutarnjih poslova.

Sjedište ŽOC-a nalazi se u Lučkoj kapetaniji Rijeka, Senjsko pristanište 3.

Poslove tajništva ŽOC-a obavlja županijsko upravno tijelo nadležno za poslove zaštite mora, odnosno Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze.

Uz zapovjednika i njegovog zamjenika ŽOC ima još deset članova te sedam zamjenika koji su imenovani iz redova predstavnika sljedećih tijela i institucija:

- Lučka kapetanija Rijeka (zapovjednik i član),
- Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Primorsko-goranska (zamjenik zapovjednika),
- Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze Primorsko-goranske županije (član i tajnik),
- Ministarstvo unutarnjih poslova, Područni ured civilne zaštite Rijeka (član),
- Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, Služba za zaštitu mora i prirodnjaka - Rijeka (član),
- Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije (član),
- Hrvatske vode, Vodno-gospodarstveni odjel Rijeka (član),
- Javna ustanova Priroda (član),
- Državni inspektorat RH, Služba za nadzor zaštite okoliša i vodopravne inspekcije, Područna jedinica u Rijeci (član),
- Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije (član).

3. PREGLED REDOVNIH AKTIVNOSTI ŽOC-a U 2024. GODINI

U nastavku ovog materijala daje se izvješće o radu ŽOC-a u provedbi Plana intervencija za 2024. godinu.

U tom periodu ŽOC je održao 3 sjednice u punom sastavu, 20 radnih sastanka u užem sastavu, obavio više edukativno-stručnih posjeta raznim institucijama, sudjelovao na stručnim skupovima, organizirao akciju čišćenja mora, organizirao pokaznu vježbu intervencije na moru obilježio 25 godina osnutka i drugo. Sve obveze određene Programom rada u 2024. godini obavljene su u cijelosti.

Izvješće se prezentira kroz održane sjednice i na njima donijete zaključke uz poseban osvrt na aktivnosti i suradnju u provođenju plana s drugim tvrtkama i institucijama na zaštiti mora uz detaljan osvrt na financiranje Plana intervencije odnosno aktivnosti koje su provođene u cilju zaštite mora, morske obale i okoliša od onečišćenja. Posebno valja naglasiti kako se dio sjednica održao u novouređenom prostoru ŽOC-a koji se nalazi u prizemlju poslovne zgrade Lučke kapetanije u Rijeci čija se izgradnja financirala donacijom vlade SAD-a u suradnji s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture te uz potporu Primorsko-goranske županije u 2019. godini.

ŽOC je tijekom godine sudjelovao u organiziranju i provođenju čišćenja mora kod nekoliko manjih onečišćenja koja su obavljena angažmanom specijalizirane tvrtke Dezinsekcija d.o.o. Rijeka odnosno njenih obučenih djelatnika i materijalnih resursa koje ima na raspolaganju Primorsko-goranska županija temeljem sklopljenih ugovora za čišćenje mora s tri eko broda – EKO 13/4, EKO II i EKO III.

3.1. SJEDNICE ŽUPANIJSKOG OPERATIVNOG CENTRA

3.1.1. Sjednica ŽOC-a održana 30. siječnja 2024. godine

Na sjednici je razmatrano Izvješće o radu ŽOC-a na provedbi Plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Primorsko-goranskoj županiji u 2023. godini koje je jednoglasno prihvaćeno.

U nastavku je razmatran prijedloga donošenja Odluke o održavanju operativne vježbe "EKO-MORE 2024" i organizaciji akcije čišćenja mora, obale i podmorja koja je planirana za dan 05. lipnja 2024. povodom Svjetskog dan zaštite okoliša s radnim nazivom: "ČISTO MORE I OBALA 2024."

3.1.2. Sjednica ŽOC-a održana 04. lipnja 2024. godine

Na sjednici je razmatrano Stanje operativnih priprema i pripravnost subjekata iz Plana intervencija za provođenje mjera u slučaju iznenadnog onečišćenja mora tijekom turističke sezone 2024. godine koje je jednoglasno prihvaćeno.

Problematici praćenje stanja mora ŽOC je posvetio posebnu točku koja je svojom aktualnošću prilagođena turističkoj sezoni. Naime, ŽOC svoje aktivnosti dodatno intenzivira uoči i tijekom turističke sezone kad su zbog velikog prometa na moru onečišćenja izvjesnija a štetne posljedice po gospodarstvo intenzivnije. U cilju preveniranja onečišćenja obavljene su brojne pripreme odnosno poduzete posebne sljedeće mjere:

1. Angažirana su 2 broda čistača tipa EKO 2000. Njihova usluga određena je Okvirnim sporazumom za nabavu usluga čišćenja morskog okoliša sa dva eko broda (plovila čistača mora) broj 07/02-21/03OS za plovila ECO II i ECO III, sklopljenog dana 07. listopada 2021. godine na četverogodišnje razdoblje vrijednosti 549.352,98 eura s PDV-om, temeljem kojega se zaključuju pojedinačni godišnji Ugovori. Usluga podrazumijeva pripravnost i nadzor morskog okoliša te ekoloških intervencija na moru. Uz Primorsko-goransku županiju u sufinancirajuju sudjeluje Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture. Ovi brodovi služe za prikupljanje krutog i tekućeg otpada s morske površine, za opasivanje onečišćenja zaštitnim zavjesama, za gašenje manjih požara uz obalu i aplikaciju disperzanata odnosno aeraciju podmorja.

Brodovi čistača tipa "ECO 2000"

2. Uz spomenute brodove ECO 2000, u sustavu zaštite mora je i brza brodica, tipa ECO 13/4. Brodica je u stanju stalne pripravnosti za sve vrste intervencija u funkciji čišćenja mora i njegove zaštite. Brodicu je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode predalo Primorsko-goranskoj županiji 2007. godine u vlasništvo bez naknade. Za korištenje navedene brodice dana 01. veljače 2023. godine zaključen je Okvirni sporazum za nabavu usluga čišćenja morskog okoliša s brodom EKO 13/4, broj 07/02-22/01OS, na četverogodišnje razdoblje vrijednosti 573.350,00 eura s PDV-om, temeljem kojega se zaključuju pojedinačni godišnji Ugovori.

Brza ekološka brodica EKO13/4

Sve brodice po potrebi djeluju i za sakupljanje i odlaganje cvata mora, peludi i sl. (u slučaju pojačanog intenziteta te pojave). Naime, iako se cvat mora ne

smatra zagađenjem, djeluje dosta neugodno, zbog čega ga treba pratiti i otklanjati na vrijeme.

3. Osim navedenih plovila koja su u stanju stalne pripravnosti ŽOC sukladno Planu intervencije u slučaju potrebe može aktivirati dodatne snage koje sadrži svake godine ažurirani Popis pravnih i fizičkih osoba obrtnika stručno i tehnički osposobljenih za otklanjanje posljedica nastalih u slučajevima iznenadnih onečišćenja, te njihove opreme i sredstava u Primorsko-goranskoj županiji. Uz navedene specijalizirane tvrtke ŽOC surađuje sa institucijama i pravnim osobama koje prvenstveno svojim znanjem i iskustvom kao i vlastitom opremom mogu se angažirati na obuci ali i potpori pri sanaciji onečišćenja mora i obalnog područja. Ove informacije su od velikog značaja na što ŽOC može računati u slučaju akcidenta na moru.
4. ŽOC tijekom sezone intenzivira suradnju s Policijskom upravom i Lučkom kapetanijom Rijeka i njihovim ispostavama koje profesionalno vrše poslove nadzora i motrenja te se u slučaju potrebe odnosno dojave aktivira dio ili cijeli ŽOC.
5. Za očekivani priljev stranih nautičara i intenzivni promet plovila na moru kao i promet u svim županijskim i lokalnim lukama ta su mjesta posebice izložena povećanom riziku od zagađenja. U cilju preventivnog djelovanja odnosno sigurnog odlaganja i zbrinjavanja otpadnih ulja, zauljenih krpa i starih akumulatora Primorsko-goranska županija već dugi niz godina kupuje i donira svim Županijskim lučkim upravama odgovarajuće eko-kontejnere i mobilna spremišta. Ista su dužni održavati i redovito ekološki zbrinjavati prikupljeni sadržaj te im je u tom smislu upućena odgovarajuća preporuka. Valja istaknuti da je tijekom zadnjih 19 godina u opremu uloženo više od 250.000,00 eura. Za nabavku 93 Eko-kontejnera i 41 Eko-spremišta, uz eko opremu i spremnike koje Županijske lučke uprave nabavljaju samostalno.

Županijske lučke uprave kojima je donirana navedena eko oprema u obvezi su istu redovito održavati te sa ovlaštenim pravnim osobama sklopiti odgovarajuće ugovore o preuzimanju i zbrinjavanju prikupljenog otpada.

6. U cilju pravodobne zaštite ljudi i imovine od ekoloških opasnosti, posebno opasnosti od onečišćenja mora i opasnosti od požara, potrebno je s eventualnim izvorom onečišćenja odnosno požara upoznati se u što kraćem vremenu od njihovog nastanka. U tom cilju potrebno je imati brzu i preciznu dojavu o mjestu nastanka uočene opasnosti što se može postići samo

sustavnim nadzorom i motrenjem. Sukladno usvojenom Programu rada za 2024. ŽOC namjerava u suradnji s Upravnim odjelom za poslove Župana i Županijske skupštine tijekom ljetnih mjeseci uspostaviti sustav avioizviđanja. Avioizviđanje se planira obavljati u razdoblju od 15.06.2024. – 30.09.2024. godine na području sljedećeg obuhvata:

-aerodrom Grobnik - Matulji - Mošćenička Draga - Glavotok - Cres - Lošinj - Rab - Kraljevica - Novi Vinodolski - Crikvenica - Krk - Bakar.

7. Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze pred početak turističke sezone uputio je pismeni poziv svim obalnim jedinicama lokalne samouprave i turističkim zajednicama da održe akciju čišćenja s kopna teško pristupačnih morskih plaža od krutog i ostalog zagađenja, s organiziranim besplatnim prijevozom s brodilicom ECO 13/4 do kontejnera u luci gdje je moguć pristup vozilima za odvoz otpada.
8. Za kontakte s javnošću u slučaju potrebe određuje se zapovjednik ŽOC-a i/ili osoba koju zapovjednik ŽOC-a imenuje.

U nastavku je razmatran Prijedlog plana provedbe akcije čišćenja mora, obale i podmorja povodom Svjetskog dana zaštite okoliša čiji pregled se detaljnije prikazuje pod točkom 4.2..

3.1.3. Sjednica ŽOC-a održana 16. prosinca 2024. godine

Na sjednici je utvrđen godišnji Programa rada ŽOC-a za 2025. godinu koji je dan kroz popis određenih poslova, njegovih nositelja, suradnika te rokova za izvršenja planiranih aktivnosti.

Ova obveza propisana je Nacionalnim Planom intervencija u točki 25. gdje se navodi što godišnji Program rada mora sadržavati.

Sukladno navedenoj odredbi donijet je slijedeći Program rada ŽOC-a za 2025. godinu:

Popis aktivnosti za provedbu planiranih poslova:

- Ad.1. Organizacija i provođenje vježbovnih aktivnosti (aktiviranje plana, provjere komunikacijskih mogućnosti i sredstava, mobilizacija snaga za intervenciju...);
- Ad.2. Ažuriranje stanja materijalno tehničkih sredstava koje posjeduju specijalizirane tvrtke, te broj ljudi oспособljenih i raspoloživih u svakom trenutku za intervenciju u slučaju većeg onečišćenja mora;
- Ad.3. Organizacija i provođenje obuke za članove ŽOC-a i subjekte koji se angažiraju na provedbi Plana intervencije;
- Ad.4. Povodom Svjetskog dana zaštite okoliša organizirati prigodnu akciju čišćenja mora, podmorja i obale;
- Ad.5. Nadzor i kontrola stanja svih vrsta olupina u podmorju Primorsko-goranske županije ocijenjenim kao potencijalno opasnim po okoliš;
- Ad.6. Avioizviđanje akvatorija tijekom turističke sezone;
- Ad.7. Izraditi procjenu opsega onečišćenja mora za svako iznenadno onečišćenje mora i podatke javno objaviti na mrežnim stranicama županije u sklopu godišnjeg izvješća o radu Županijskog operativnog centra;
- Ad.8. Županijskim planom intervencija PGŽ propisati stupnjevanu proceduru djelovanja te voditi dnevnik tijeka djelovanja za sva onečišćenja mora.

Nositelj aktivnosti:

Ad. 1., 2., 4., 5., 6. i 7.: ŽOC, Područni ured civilne zaštite Rijeka, Lučka kapetanija Rijeka, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze i ustanova "Jadranski edukativno-istraživački centar za reagiranja na iznenadna onečišćenja mora"

Ad. 3., 8.: Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze, ŽOC

Ad 8.: Tajništvo ŽOC-a po nalazu Državnog ureda za reviziju dostavljenom u ožujku 2021. godine kojim su donijeti nalozi i preporuke po obavljenoj Reviziji učinkovitosti Upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru za razdoblje od 2017.- 2019. Ova obveza primjenjuje se 60 dana od donošenja novog Državnog plana intervencija.

Suradnici u provedbi aktivnosti:

Ad. 1. Specijalizirane tvrtke s područja Primorsko-goranske županije navedene u Planu intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora

Ad. 4., 5., 6. i 7.: razne tvrtke (Specijalizirane tvrtke za čišćenje mora, ronilački klubovi, udruge građana, Pilotski klub Krila Kvarnera, izdavačke kuće i drugi po potrebi)

Vrijeme izvršenja aktivnosti:

Ad.1.: rujan 2025.

Ad.2.: tijekom 2025.

Ad.3.: tijekom cijele 2025. u više navrata

Ad.4.: svibanj 2025.

Ad.5.: lipanj –listopad 2025.

Ad.6.: lipnja – rujan 2025.

Ad.7.: 31.01.2025.

Ad.8.: 60 dana od donošenja državnog plana upravljanja intervencijama kod iznenadnih onečišćenja u Jadranskom moru

Sukladno usvojenom Programu rada ŽOC-a za 2024. godinu izvršen je nadzor i kontrola stanja olupina u podmorju Primorsko-goranske županije.

Uspješno je obavljen pregled 11 olupina koji je pokazao da je, u cjelini gledano, stanje još uvijek pod kontrolom kao i svih prethodnih godina. Kako smo i ranije upozoravali, trend konstantnog propadanja svih čeličnih olupina se nastavlja. To je i razumljivo kada se u popisu 11 opasnih olupina u podmorju Primorsko-goranske županije nalaze olupine stare od 40 do preko 80 godina, od kojih je većina sa uznapredovalim stupnjem korozije.

Na nekim od olupina registrirana su manja, ali stalna propuštanja. Među njima treba posebno istaknuti TA 36 Stella Polare u Velim vratima kod Brestove, TA 45 Spica u Vinodolskom kanalu kod Novog Vinodolskog kao i teretne brodove Kalliopi u Velim vratima i Elhawi Star ispred sušačke luke, a posljednjih godina stanje se pogoršalo i na olupini m/b Peltasis uz obalu otoka Krka nasuprot Crikvenice.

Pregledi dubokih olupina (preko 60 m dubine) trebaju se obavljati na siguran način, što nam je sada omogućeno korištenjem bespilotne daljinski upravljane ronilice (ROV).

4. PREGLED AKTIVNOSTI INICIRANIH ILI OBAVLJENIH OD STRANE ŽOC-a

4.1. Zabilježeni događaji u kojima je ŽOC reagirao zbog potencijalne i/ili stvarne opasnosti

4.1.1. Dana 9. studenog 2022. godine dogodio se ekološki o incident u Termoelektrani Rijeka na Urinju u Kostreni koji se nastavio pratiti do svibnja 2024. godine

Dana 9. studenoga 2022. dogodio se ekološki o incident u Termoelektrani Rijeka na Urinju u Kostreni (dalje u tekstu: TE Rijeka) koji imao za posljedicu onečišćenje mora i obale.

Za nastalo onečišćenje mora na području Općine Kostrena, HEP Proizvodnja d.o.o. (u dalnjem tekstu: HEPP) je odmah priznala odgovornost. Temeljem navedenog izrađen je Sporazum o načinu namirenja troškova sanacije onečišćenja morskog okoliša iz Termoelektrane Rijeka od 9. studenoga 2022. godine (dalje u tekstu: Sporazum). ŽOC je potpisao Sporazum 20. prosinca 2022. godine sa HEPP-om i provoditeljem sanacije Dezinsekcija d.o.o. Rijeka.

Tijekom kraja 2022. godine, kao i tijekom gotovo cijele 2023. godine vršene su aktivnosti saniranja onečišćenja obale, te je ŽOC na sjednici održanoj 20. prosinca 2023. godine donio Odluku o prestanku dalnjih aktivnosti na sanaciji onečišćenja jer je onečišćeno područje u zadovoljavajućoj mjeri dovedeno u prvobitno stanje.

Na istoj sjednici ŽOC je preuzeo obvezu daljnog monitoringa stanja ukupno onečišćenog područja do svibnja 2024. godine te u slučaju novih okolnosti kao posljedica onečišćenja iz Termoelektrane Rijeka poduzeti nove mjere.

U promatranome razdoblju od kraja 2023. godine do svibnja 2024. godine praćeno je navedeno područje prvobitnog onečišćenja, te nisu uočena nova onečišćenja na ranije onečišćenim područjima, kao ni na novim lokacijama, a koja bi mogla biti posljedica onečišćenja iz Termoelektrane Rijeka.

1.1.2. Tijekom 2024. godine zabilježeno je više manjih onečišćenju mora na području Općine Kostrena - u Urinju

- Onečišćenje mora brodicom RH2RK na lokaciji ispred same rafinerije Urinj**

Dana 24. siječnja 2024. godine zaprimljena prijava onečišćenja mora brodicom RH2RK na lokaciji ispred rafinerije u Urinju. Izvršen je očeviđ djelatnika Lučke kapetanije Rijeka te je uočeno da nema značajnijeg onečišćenja mora tj. uljni film se pronalazi samo u tragovima na morskoj površini, koji se raspršio u uslijed djelovanja mora i valova.

- **Onečišćenje plaže Nova voda**

Zaprimljena dojava građana o onečišćenju plaže Nova voda 18. kolovoza 2024. godine. Obilaskom navedene plaže dan kasnije od strane djelatnika Lučke kapetanije Rijeka nije uočeno navedeno onečišćenje.

1.1.3. Na područja INE-e do kraja 2024. godine zabilježeno je više onečišćenja

Tijekom 2024. godine iz INA Rijeka/Urinj je u manjem ili većem intenzitetu zabilježeno u više navrata niz onečišćenja. Ista su bila pogotovo aktivna nakon obilnih oborina.

Sanaciju onečišćenja provodi tvrtka Dezinsekcija d.o.o. Rijeka koja je u ugovornom odnosu sa Rafinerijom nafte Rijeka. Sve troškove podmiruje onečišćivač.

U cilju rješavanja problematike nastalih onečišćenja održan je dana 17. lipnja 2024. godine sastanak predstavnika Primorsko-goranske županije, ŽOC-a, INA-e, Dezinsekcijs d.o.o. i ATRAC-a. U okviru sastanka, dogovoreno je da će do kraja srpnja INA d.d. podnijeti zahtjev za dopuštenjem za izradu utvrđica potrebnih za sigurno sidrenje oceanskih brana koje su u dolasku. Isto tako INA d.d. će

pokrenuti izradu projektne dokumentacije za izgradnju obalnog zida, a najkasnije do rujna ove godine Županijskoj skupštini predstaviti sve što poduzima u svrhu sanacije onečišćenja.

INA d.d. je pokrenula postupak dobivanja dopuštenja za izradu utvrdica potrebnih za sidrenje brana pred nadležnim Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture s obzirom da je riječ o koncesiji državnog značaja koja im je ranije dana od strane nadležnog Ministarstva te su i ovi manji zahvati u njihovoj nadležnosti, dok su nabavljenе brane za postavljanje koje će se postaviti po izgradnji odgovarajućih sidrenih utvrdica.

Isto tako je na sjednici Županijske skupštine održanoj 03. listopada 2024. godine jedna od točaka bila i informacija o onečišćenju mora ispred rafinerije nafte Rijeka te su na istoj prisustvovali predstavnici INA d.d. koji su iznosili aktivnosti koje poduzimaju u cilju sprečavanja pojave onečišćenja.

Objašnjenje iz INA-e jest kako do propuštanja najvjerojatnije dolazi iz podzemnih kaverni sa zaostalom uljnim talozima u krškom tlu na kojem se Inina postrojenja nalaze, te da aktivno vrše aktivnosti na rješavanju naveden problematike no nije moguće reći u kojem vremenskom razdoblju će isto biti realizirano. Valja napomenuti kako je uglavnom sadržaj onečišćenja ispušten unutar, od prije postavljenih, zaštitnih brana te onečišćenja otvorenog mora su zabilježena tek u manjim tragovima. Općina Kostrena redovito tijekom ljetnih mjeseci vrši uzorkovanja kvalitete mora za vrijeme sezone kupanja. Sa rezultatima analize koju je obavljao Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije javnost je bila upoznata.

4.2. Akcija povodom Svjetskog dana zaštite okoliša

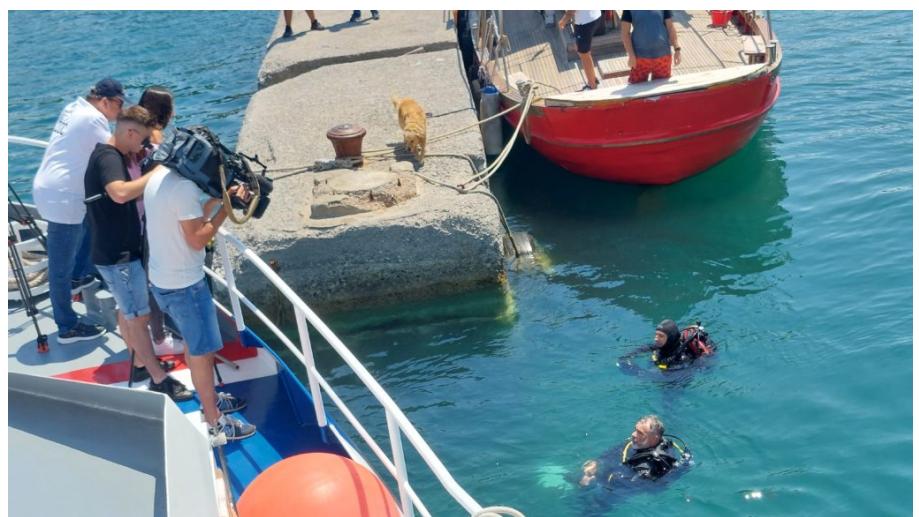
Povodom Svjetskog dana zaštite okoliša koji se obilježava 5. lipnja, ŽOC je dana 07. lipnja 2024. godine organizirao akciju čišćenja mora, obale i podmorja s nazivom: "Čisto more i obala 2024" na području Općine Omišalj.

Čistilo se područje sjeverozapadne i jugozapadne strane otoka Sv. Marko i uvala Voz na Krku. U akciji su sudjelovali članovi ŽOC-a, učenici Pomorske škole Bakar s profesorima, učenici Osnovne škole Kraljevica s učiteljima, djelatnici Dezinsekcije, Jadranski edukativno-istraživački centar za reagiranja na iznenadna onečišćenja mora, dalje u tekstu: ATRAC te ronioci.

Prikupljena je manja količina smeća i raznog otpada iz podmorja i obale. Kako su istaknuli u ŽOC-u, u odnosu na prošle godine, uočen je trend manje količina prikupljenog otpada te su sa zadovoljstvom zaključili kako se prema okolišu odnosimo znatno odgovornije.

Posebnost ovogodišnje akcije je sudjelovanje učenika 4. razreda Osnovne škole Kraljevica za koje je proveden likovni natječaj na tematiku zaštite mora te su od strane žirija odabrani najbolji radovi, a svim sudionicima likovnog natječaja dodijeljene su prigodne nagrade. Učenici su sudjelovali i u edukativnim predavanjima održanim od strane ATRAC-a te učenika 3. razreda Pomorske škole Bakar. Ukupno je u akciji sudjelovalo 60-tak učesnika.

Fotografije s održane akcije:

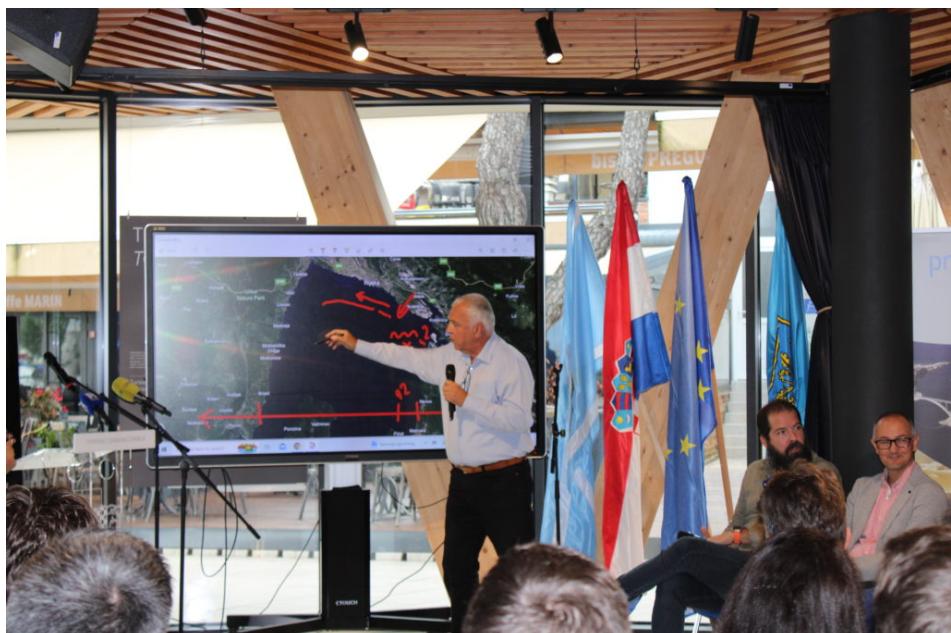

4.3. Obilježavanje 25. godina osnutka Županijsko operativnog centra Primorsko-goranske županije i održavanje pokazne vježbe intervencije kod iznenadnog onečišćenja "EKO-MORE 2024"

Na svečanosti održanoj u prostoru Interpretacijskog centra maritimne baštine – DUBoak u Malinskoj na Krku, dodjelom priznanja dosadašnjim djelatnicima i suradnicima te simulacijskim vježbama obilježen je ovaj vrijedan jubilej za čiji se početak uzima dan donošenja Plana intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora od strane Županijske skupštine davne 1999. godine.

Zapovjednik ŽOC-a, Darko Glažar, istaknuo je da Županijski operativni centar PGŽ redovito provodi vježbe kojim testira spremnost sustava, organizira akcije čišćenja teško pristupačnih plaža i obale i pritom posebnu pozornost pridaje sudjelovanju mladih. Podsjetio je na neka od značajnijih zagađenja u kojima je ŽOC uspješno intervenirao u proteklih 25 godina.

Uslijedio je najsvečaniji dio programa, dodjela priznanja koji je resorna pročelnica Izabela Linčić Mužić uručila kapetanu Glažaru, a zahvalu za doprinos ŽOC-u primili su i dosadašnji zapovjednik Goran Jurić, njegovi zamjenici, Jasmina Brkljača i Damir Štimac te tajnik Zdravko Lisac kao i suradnici u provedbi Plana intervencija, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo unutarnjih poslova – Ravnateljstvo civilne zaštite te tvrtke Dezinsekcija d.o.o., IND EKO d.o.o. i Jadranski pomorski servis d.o.o.

Sudionicima je prezentirana i table top vježba simulacije onečišćenja mora u Riječkom zaljevu, a u akvatoriju ispred samog Centra odvijala se pokazna vježba u kojoj su sudjelovali brod Sv. Vid Lučke kapetanije Rijeka, plovila Dezinsekcije, plovila civilne zaštite i policije te druga plovila, koja su prikazala i dio opreme na raspolaganju za moguće intervencije.

Tijek pokazne vježbe:

Za vlastite potrebe motorni brod koji je bio na izlasku iz luke Malinska prevozio je pogonsko gorivo u dvije bačve na palubi. Zbog slabo osiguranja pri manevru broda jedna bačva se prevrnula. U more je iscurilo cca. 50 l dizel goriva. Zapovjednik motornog broda o štetnom događaju obavještava Županijsku lučku upravu Krk koja zbog obima onečišćenja informaciju i poziv za pomoć upućuje Lučkom kapetanu Lučke kapetanije Rijeka, zapovjedniku ŽOC-a.

Istovremeno se o akcidentu obavještava Pomorsku policiju PU Primorsko-goranske sa zahtjevom da se na mjesto događaja odmah uputi patrolni brod radi osiguranja mjesta. Zapovjednik ŽOC-a poziva interventne snage PGŽ da hitno reagiraju odnosno pristupe sanaciji onečišćenja sa brodovima i opremom koju posjeduju te izdaje nalog m/b "VID", brodu Lučke kapetanije Rijeka da isplovi, izvidi stanje i napravi odgovarajući zapisnik o štetnom događaju.

U pokaznoj vježbi sudjeluju:

- ŽOC Primorsko-goranske županije
- Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture – Lučka kapetanija Rijeka
- Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze Primorsko-goranske županije
- Specijalizirane tvrtke s područja Županije uključene u Plan intervencija
- Županijska lučka uprava Krk

Oprema i sredstva uključeni u pokaznu vježbu:

- m/b "VID", Lučka kapetanija Rijeka,
- m/b P-214, Pomorske policije, PU Primorsko-goranske
- ekološki brod EKO 2000, Dezinsekcija d.o.o. Rijeka
- ekološka brodica EKO13/4, Primorsko-goranska županija
- ekološka brodica EKO 1000, Dezinsekcija d.o.o. Rijeka
- motorni brod – izvor onečišćenja
- skimmeri
- brane

Opis tijeka akcije sanacije onečišćenja:

Djelatnici tvrtke Dezinsekcija d.o.o. Rijeka sa ekološkom brodicom EKO13/4, ekološkom brodicom EKO 1000 i pomoćnom brodicom zaštitnim branama opasuje mjesto onečišćenja.

Karakteristika i oprema brodice EKO 13/4:

Ukupna duljina	13,10 m
Širina na palubi	4,40 m
Visina do glavne palube, pramac	2,40 m
Visina do glavne palube, krma	1,85 m
Visina do krova kormilarnice	4,20 m
Gaz, projektni	1,08 m
Glavni pogonski motor	Volvo Penta TAMD 74C EDC 2x331 kW
Deplasman	10,80 t
Oprema	<ul style="list-style-type: none"> - protupožarna pumpa - protupožarni top - tank za disperzante 100 l s pripadajućom opremom za raspršivanje - dizalica „Palfinger“ - tank za zauljene vode 4,8 m³ - skimer za obiranje zauljenih voda - apsorbens (upijajuće) brane za sprječavanje širenja onečišćenja (jednokratne)

U pokaznoj vježbi sudjeluje i brodica EKO1000 slijedećih karakteristika:

Ukupna duljina	10,15 m
Širina na palubi	3,70 m
Visina do glavne palube, pramac	2,50 m
Visina do glavne palube, krma	1,85 m
Visina do krova kormilarnice	4,20 m
Gaz, projektni	1,00 m
Glavni pogonski motor	Perkins M205 2x185 kW
Deplasman	14,00 t

Ugljikovodike koji su ostali izvan područja opasanog branama prikuplja specijalizirani ekološki brod, tvrtke Dezinsekcija d.o.o. Rijeka, tipa EKO 2000 na način da usisava onečišćenje i pomoću separatora odvaja ugljikovodike od mora.

Preostalo onečišćenje unutar brana skuplja se pomoću skimmera – uređaja za skupljanje ulja sa vodene površine, koji se s brodice EKO 13/4 spušta u more.

Nakon završetka prikupljanja preostalog onečišćenja unutar pojasa brane završava pokazna vježba.

5. FINANCIRANJE

Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj ne uređuje način financiranja županijskih planova intervencija, što znači da je njihovim donositeljima odluka o tome stavljena na dispoziciju.

U poglavlju IX. uređuje se financiranje Plana intervencija i to sredstvima potrebnim za redovito održavanje Plana i sredstvima za poduzimanje žurnih mjera u slučajevima kada je počinitelj poznat.

Sukladno odredbama Pomorskog zakonika troškove nastale onečišćenjem snosi onečišćivač. Temeljem te odredbe u tekstu Plana unijeta je odredba prema kojoj će se provedba Plana intervencija te aktiviranje Plana financirati od strane osiguratelja broda, za brod koji je izazvao onečišćenje.

No, problem nastaje kad je onečišćivač nepoznat a treba platiti nastale troškove sanacije. Dosadašnja iskustva sa onečišćenjima prouzročenim od strane nepoznatih počinitelja ukazuju na to da njihove posljedice obično prelaze granice područja jedne do dvije priobalne jedinice lokalne samouprave. Zato, troškovi saniranja takvih onečišćenja često prelaze mogućnosti financiranja pojedinih jedinica lokalne samouprave, pogotovo onih sa skromnijim proračunskim sredstvima.

Uslijed intenzivnog pomorskog prometa, odnosno gospodarskog i rekreativnog korištenja mora i priobalja postoji mogućnost zagađenja mora i obalnog područja bilo koje od priobalnih jedinica lokalne samouprave. Naš Plan intervencija predviđa da uz Županiju, u financiranju Plana moraju uzeti učešća svi priobalni gradovi i općine osiguranjem sredstava za poduzimanje žurnih mjera u slučajevima kada je počinitelj nepoznat, putem "Fonda za sanaciju iznenadnih onečišćenja" (u dalnjem tekstu: Fond).

Ukupan iznos sredstava koja se godišnje osigurava u Fondu je 79.633,69 eura. Primorsko goranska županija od toga uplaćuje 20% u iznosu od 15.926,74 eura, dok gradovi i općine snose 80%, odnosno 63.706,95 eura na temelju sljedećih elemenata:

- pola sredstava prema duljini obalne linije,
  - pola sredstava prema visini proračunskih sredstava (umanjeno za iznos sredstava namijenjenih otplatama kredita, zajmova i sličnih zaduženja).
- Neutrošena sredstva Fonda prenose se u sljedeću godinu, pa se visina udjela svake godine određuje prema utrošenim sredstvima Fonda u prethodnoj godini.

Prema stanju u vrijeme izrade ovoga izvješća Fond raspolaže s cca. 84.681,78 eura. Programske aktivnosti Fonda obavljaju se u okviru programskih aktivnosti nadležnog upravnog tijela Primorsko-goranske županije.

Financijska sredstva za redovito održavanje Plana (organizacija operativne vježbe, akcije čišćenja okoliša, prikupljanje/izrada dokumentacije, izrada video spota i njegovo emitiranje i ostalo) osiguravaju se iz proračuna Primorsko-goranske županije. U 2024. godini za navedenu namjenu osigurano je i realizirano 16.192,89 eura u cijelosti.

Osim sredstva koja su namijenjena za rad ŽOC-a Primorsko-goranska županija za potrebe povećane spremnosti u dijelu zaštite mora, morske obale i okoliša osigurava i dodatna sredstva u Proračunu te suradnjom s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture koje kroz potpisane Ugovore sufinancira program zaštite mora. Iz pregledne tablice 1. može vidjeti se da je u 2024. godini ukupno na zaštitu mora utrošeno 288.300,67 eura za namjenu kako slijedi u nastavku:

Zaštita mora, morske obale i okoliša	2024 (eura)
Obveze po Ugovoru o javnoj nabavi za usluge čišćenja morskog okoliša s dva ekološka broda EKO II i III	76.260,60
Sredstva Ministarstva mora, prometa i infrastrukture EKO II i III	61.052,40
Obveze po Ugovoru za korištenje ekološke brodice EKO 13/4	99.681,04
Sredstva Ministarstva mora, prometa i infrastrukture EKO 13/4	30.526,20
Izrada Projekta „Kontrola opasnih podvodnih olupina u županiji s opisom stanja“	4.200,00
Rad Županijskog operativnog centra za zaštitu mora	16.192,89
Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	387,54
Ukupno	288.300,67

6. SURADNJA U PROVOĐENJU PLANA

Djelatnost ŽOC-a u proteklom razdoblju zasnivala se na preventivnim aktivnostima i manjim onečišćenjima mora kao i praćenja stanja nakon onečišćenja.

ŽOC je imao dobru suradnju sa specijaliziranom tvrtkom Dezinsekcijom d.o.o. Rijeka s kojom je Primorsko-goranska županija kroz Ugovore za usluge čišćenja morskog okoliša definirala način korištenje dva eko broda čistača "ECO II" i "ECO III" i brodice čistača mora tipa ECO 13/4.

Osim navedene tvrtke, kako je već prije spomenuto, ŽOC u slučajevima većih onečišćenja raspolaže s mogućnošću aktiviranja dodatnih snaga kojim raspolažu pravne osobe koje posjeduju stručne djelatnike i tehničko-tehnološke resurse za otklanjanje posljedica nastalih u slučajevima iznenadnih onečišćenja. Njihovo stanje se redovno ažurira svake godine. Uz to ŽOC ažurira i popis institucija, organizacija te pravnih osoba koje može angažirati u slučaju onečišćenja mora a nisu direktno u sustavu zaštite mora.

Iako Plan intervencija utvrđuje mjere koje se poduzimaju radi smanjenja šteta u okolišu izazvanih iznenadnim onečišćenjem mora čiji nastup nije moguće

predvidjeti niti spriječiti mjerama prevencije, ŽOC u svom radu nastoji djelovati proaktivno u cilju sprječavanja nastanka onečišćenja tamo gdje se ona najčešće mogu dogoditi.

U 2024. godini nastavila se suradnja i razmjena iskustava s ostalim ŽOC- evima Republike Hrvatske i kroz sudjelovanje na 5. Koordinaciji Županijskih operativnih centara koja se ove godine održala u Hvaru 23. i 24. travnja 2024. godine.

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Tijekom 2024. godine ŽOC je obavio sve aktivnosti predviđene Planom intervencija i donesenim Programom rada za 2024. godine te je sustav zaštite mora uspio održati na visokoj razini operativne spremnosti zahvaljujući prije svega trajnim ulaganjem u materijalne i ljudske resurse kod svih sastavnica koje čine sustav zaštite mora. Uspješno okončana sanacija onečišćenja plaža i obale od posljedica ekološkog incidenta u TE Rijeka na Urinju u Kostreni, koji je svojim obimom nadmašio sva do tada zabilježena onečišćenja, te njihov monitoring u prvoj polovici 2024. godine, to zorno potvrđuje.